OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Erityisasiantuntija Kaisla Pohjolainen

Lausunto

20.5.2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston U-jatkokirje eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta, U 14/2024 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa asiassa kunnioittavasti seuraavan.

1. Direktiiviehdotuksen tausta ja käsittelyvaihe

Euroopan komissio antoi 6.2.2024 ehdotuksen (COM(2024) 60 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi, jolla muutettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2011/93/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta (jäljempänä ”direktiiviehdotus”).

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemys oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 12.-13.12.2024. Suomi hyväksyi yleisnäkemyksen. Trilogineuvottelut Euroopan parlamentin kanssa käynnistyivät kesäkuussa 2025. Puheenjohtajamaa Kyproksen tavoitteena on saattaa neuvottelut päätökseen puheenjohtajuuskaudellaan, ja tämänhetkisten tietojen mukaan viimeiseksi tarkoitettu poliittinen trilogi pidetään 22.6.2026. Neuvotteluissa on vielä keskusteltavana useita keskeisiä kysymyksiä. Poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen Kyproksen puheenjohtajuuskaudella vaikuttaa kuitenkin mahdolliselta.

Alkuperäisen direktiiviehdotuksen sisältöä on käsitelty tarkemmin U-kirjelmässä U 48/2023 vp. U-jatkokirjeessä UJ 24/2024 vp on käsitelty neuvoston direktiiviehdotukseen neuvotteluiden aikana tehtyjä keskeisimpiä muutoksia.

Nyt tehdyssä toisessa U-jatkokirjeessä tarkastellaan Suomen kannalta keskeisimmiksi arvioituja trilogineuvotteluissa käsiteltäviä kysymyksiä, joiden osalta on katsottu tarpeelliseksi täydentää aikaisempia kantoja. Oikeusministeriö keskittyy tässä lausunnossa erityisesti neuvotteluissa toisen U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen tapahtuneisiin

muutoksiin. Lausunto perustuu puheenjohtajan viimeisimpään kompromissiehdotukseen (19.5.2026).

2. Kompromissiehdotukset Suomen kannalta keskeisistä kysymyksistä

Rikosten määritelmät ja seuraamustasot

Euroopan parlamentti on mietinnössään ehdottanut direktiiviin sisällytettäväksi uusia kriminalisointivelvoitteita, jotka eivät sisältyneet komission alkuperäiseen ehdotukseen.

Uusi 5b artikla velvoittaisi kriminalisoimaan tekoja, jotka liittyvät nimenomaisesti lasta seksuaalisesti esittävän materiaalin tuottamiseen suunniteltuihin tai muunnettuihin tekoälyjärjestelmiin. Direktiiviehdotuksen 2 artiklaan ehdotetun 9 kohdan mukaisesti tekoälyjärjestelmällä viitataan tekoälysäädöksen (EU 2024/1689) 3 artiklan 1 kohdan määritelmään. Johdanto-osassa täsmennettäisiin, että direktiiviehdotuksen tarkoituksena ei ole kriminalisoida yleiskäyttöisiä tai avoimia tekoälyteknologioita, joita ei ole suunniteltu tai muunnettu nimenomaisesti edellä mainittuun tarkoitukseen. Puheenjohtajan viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan tällaisten tekoälyjärjestelmien jakelu, levittäminen, välittäminen, tarjoaminen, toimittaminen, saatavilla pitäminen, luominen ja muuntaminen (''designing or adapting'') olisi säädettävä 5b artiklan nojalla rangaistavaksi. Artiklassa tarkoitetun tekoälyjärjestelmän hankkiminen tai hallussapito ei olisi kuitenkaan viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan rangaistavaa.

Euroopan parlamentin mietintöön sisältyvä 6a artikla koskisi seksuaalista kiristystä. Artiklan mukaan tulisi säätää rangaistavaksi lapsen kiristäminen uhkaamalla paljastaa tätä itseään tai tälle läheistä toista lasta seksuaalisesti esittävää kuvamateriaalia.

Uusi 8a artikla koskisi Euroopan parlamentin ehdottamassa muodossa matkustamista seksuaaliväkivallan tai seksuaalisen riiston tarkoituksessa. Trilogineuvotteluiden edetessä artiklaehdotusta on kuitenkin muutettu niin, että se kohdistuu rikoksen tekemiseksi matkustavan henkilön sijasta matkaa järjestävään tahoon. Kyse olisi matkajärjestelyjen tekemisestä toiselle henkilölle tarkoituksena mahdollistaa tälle direktiivin 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekeminen.

Uudistettu seksuaalirikossääntely (8.7.2022/723) kattaa osin direktiivin muutosehdotuksen kriminalisointivelvoitteet. Uusista trilogivaiheessa neuvoteltavaksi tulleista kriminalisointivelvoitteista rikoslaki ei kuitenkaan kaikilta osin kata 5b ja 8a artiklassa tarkoitettuja tekoja, ja niistä aiheutuisi rikoslain muutostarpeita. Ehdotetut enimmäisrangaistusten vähimmäistasot olisivat kummassakin artiklassa 2 vuotta vankeutta. Oikeusministeriön arvion mukaan artiklassa 6a kuvattu menettely voi tulla jo nykyisen rikoslainsäädännön nojalla rangaistavaksi esimerkiksi kajoamista sekä kiristystä tai pakottamista koskevien tunnusmerkistöjen perusteella. Useilla jäsenvaltioilla on ollut huolia artikloja 5b ja 8a koskien, mutta neuvottelujen edetessä jäsenvaltioiden enemmistö vaikuttaisi olevan valmis hyväksymään ehdotetut kriminalisointivelvoitteet. Neuvottelu artiklojen yksityiskohdista on yhä kesken.

Euroopan parlamentin ehdotuksiin sisältyy neuvoston yleisnäkemyksessä hyväksyttyä korkeampia rangaistustasoja. Euroopan parlamentti on muun muassa ehdottanut eräisiin vakavimpiin rikoksiin enimmäisrangaistusten vähimmäistasoksi 14 tai 16 vuotta vankeutta. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksissa enimmäisrangaistusten vähimmäistasoja on pyritty selvästi laskemaan Euroopan parlamentin ehdottamista rangaistustasoista, eikä viimeisimpään kompromissiehdotukseen sisälly yli 10 vuoden vankeusrangaistusta edellyttäviä seuraamustasoja. Lisäksi direktiivin johdanto-osan 16

perustelukappaleen mukaan ”direktiivissä tarkoitetuista rikoksista säädettyä tämän direktiivin mukaista vankeusrangaistuksen enimmäiskestoa olisi sovellettava ainakin kyseisten rikosten vakavimpiin muotoihin”. Arvion mukaan rikoslaissa säädetyt rangaistukset täyttävät johdanto-osan kirjaus huomioon ottaen monelta osin viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaiset enimmäisrangaistusten vähimmäistasot, mutta toteutuessaan ehdotus saattaisi kuitenkin edellyttää joidenkin tekojen enimmäisrangaistusten korottamista. Vähäisiä korotuksia saattaisi seurata erityisesti lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamista koskevaan rangaistussäännökseen. Lisäksi kompromissiehdotus edellyttäisi toteutuessaan joidenkin kajoamisrikokseen kuuluvien tekotapojen seuraamustasojen tarkastelua. Tämä koskisi tekoja, joissa toinen saadaan ryhtymään häneen itseensä kohdistuvaan tai kolmanteen henkilöön kohdistuvaan seksuaaliseen tekoon.

Suostumuksen määritelmä ja soveltamisala

Voimassa olevan direktiivin 3 artiklaan sisältyy velvoite kriminalisoida muun muassa raiskaus. Komissio on ehdottanut artiklaan kohtia, joissa suojaikärajan ylittäneeseen lapseen kohdistuva raiskaus on määritelty suostumuksen puuttumiseen perustuvaksi. Neuvoston yleisnäkemyksessä suojaikärajan ylittäneitä lapsia koskeva raiskausrikoksen määritelmä viittaa suostumuksen puuttumiseen, mutta suostumuksen yksityiskohtaisempaa määritelmää kavennettiin verrattuna komission alkuperäiseen ehdotukseen. Euroopan parlamentti ehdottaa neuvoston yleisnäkemyksessä hyväksyttyä laajempaa suostumuksen määritelmää. Suomi on suuren valiokunnan aiemman kannan mukaisesti (SuVL 14/2023 vp) kannattanut suostumuksen puuttumiseen perustuvan raiskaussäännöksen sisällyttämistä direktiiviin. Osa jäsenvaltioista vastustaa yhä suostumuksen määrittelemistä direktiivissä, mutta neuvottelut tältä osin ovat vielä kesken.

Euroopan parlamentin mietinnössä suostumus määritellään yleisesti direktiivin alaan kuuluvia rikoksia koskien 2 ja 10 artiklassa. Neuvoston yleisnäkemykseen ei sisällytetty tällaista laajemmin sovellettavaa suostumuksen määritelmää, vaan suostumus koski 3 artiklan seksuaalisia tekoja ja raiskausta koskevia artiklakohtia. Viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa artikloista 2 ja 10 on poistettu viittaukset suostumuksen määritelmän soveltamiseen.

Koventamisperusteet

Keskeinen trilogineuvotteluissa esillä oleva kysymys koskee koventamisperusteita. Komission ehdottamien kolmen uuden koventamisperusteen lisäksi Euroopan parlamentti on ehdottanut 11 artiklaan lisättäväksi seuraavat koventamisperusteet: (ha) rikoksentekijän esiintyminen alaikäisenä tai samanikäisenä (’’peer’’) sekä (ja) rikoksen vaikuttimena on ollut seikka, jota suojataan EU:n perusoikeuskirjan 21 artiklassa (syrjintäkielto). Trilogineuvotteluissa on pyritty löytämään kompromissi kokonaan velvoittavan ja uusilla koventamisperusteilla täydennetyn listan sekä yleisnäkemyksessä hyväksytyn suppeamman ja harkinnanvaraisen listan välillä.

Viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa koventamisperusteista säädettäisiin kolmessa eri tasossa. Ensinnäkin voimassa olevan direktiivin mukaiset koventamisperusteet (a) – (g) säilyisivät voimassa olevan direktiivin mukaisten kriminalisointien osalta nykytilaa vastaavasti velvoittavana. Toiseksi uusien direktiiviin sisällytettävien kriminalisointivelvoitteiden osalta kansalliseen lainsäädäntöön velvoitettaisiin sisällyttämään yksi tai useita voimassa olevan direktiivin mukaisista koventamisperusteista. Kolmanneksi kaikkien direktiivissä tarkoitettujen kriminalisointien osalta kansalliseen lainsäädäntöön velvoitettaisiin sisällyttämään yksi tai useita uusista koventamisperusteista ((h), (i), (j), (ha) sekä (ja)).

Kompromissiehdotus edellyttäisi toteutuessaan, että ainakin yksi uusista komission tai Euroopan parlamentin ehdottamista koventamisperusteista tulisi sisällyttää rikoslakiin. Uudet koventamisperusteet ovat joiltakin osin rikoslajispesifejä, mutta artikla jättäisi kuitenkin viimeksi ehdotetussa muodossaan (''one or more of the following'') kansallista liikkumavaraa. Rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaisen rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatteen perusteella erilaiset teon vaikuttimet voidaan huomioida rangaistusta mitattaessa. Lisäksi luvun 5 §:n 4 kohta vastaa uutta koventamisperustetta (ja).

Vanhentumisajat

Puheenjohtajan viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan vanhentumisajat olisivat rikoksen vakavuuden mukaan 10, 25 ja 30 vuotta. Vanhentumisaika alkaisi rikoksen uhrin täysi-ikäistymisestä. Vanhentumisajat ovat siis osin pidentyneet U-jatkokirjelmässä esille tuodusta, mutta ne koskevat yhä vain rajattua joukkoa direktiivissä tarkoitettuja rikoksia. Lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyvä riski niiden myöhäisestä ilmitulosta on jo nykyisin otettu kansallisessa sääntelyssä huomioon, ja rikoslaissa on säädetty erikseen lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten pidemmistä vanhentumisajoista. Tällä hetkellä eräiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten osalta syyteoikeus vanhentuu aikaisintaan, kun asianomistaja täyttää 28 vuotta (rikoslain 8 luvun 1 §:n 5 mom.). Kompromissiehdotuksen mukaiset vanhentumisajat merkitsisivät kuitenkin sitä, että rikoksen mukaan syyteoikeus vanhentuisi aikaisintaan, kun asianomistaja täyttäisi 28, 43 tai 48 vuotta.

Vanhentumisaikoja koskevan 16a artiklan 3 kohtaan on sisältynyt poikkeama, jonka perusteella jäsenvaltiot voivat määrittää vanhentumisajan, joka on edellä mainittuja lyhyempi, mutta kuitenkin vähintään puolet kyseessä olevasta ajasta, edellyttäen, että tällaisen vanhentumisajan kuluminen voidaan katkaista tai keskeyttää määrättyjen toimien yhteydessä. Viimeisimmästä kompromissiehdotuksesta 3 kohta on poistettu.

Useat jäsenvaltiot vaikuttavat olevan valmiita hyväksymään vanhentumisaikoihin ehdotetut muutokset erityisesti, jos artiklassa säilytetään mainittu 3 kohta. Eräät jäsenvaltiot ovat myös ilmaisseet valmiuden säätää ehdotettua pidemmistä vanhentumisajoista.

Vahingonkorvausvastuu

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtaja on toimittanut uuden kompromissiehdotuksen, josta jäsenvaltiot eivät ole vielä keskustelleet. Myöskään Euroopan parlamentin näkemys artiklan sisältöön tehtyihin muutosehdotuksiin ei ole selvillä. Puheenjohtajan arvion mukaan Euroopan parlamentin lopullinen kanta riippuu siitä, saako se osana kokonaiskompromissia riittävästi myönnytyksiä muissa sille tärkeissä kysymyksissä.

Päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan uhrilla tulisi olla kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeus hakea direktiivissä tarkoitetusta rikoksesta aiheutuneesta vahingosta täyttä korvausta rikoksentekijältä. Artiklasta on poistettu viittaus oikeushenkilön ja kansallisen korvausjärjestelmän korvausvastuuseen.

Kompromissiehdotuksessa myös vahingonkorvausvastuun vanhentumisääntelyä on muutettu joustavammaksi, eikä viimeisimmässä ehdotuksessa aseteta enää velvoittavia aikamääreitä. Ehdotuksen mukaan direktiivissä tarkoitetun rikoksen uhrilla tulee olla oikeus hakea korvausta riittävän pitkän aikaa, huomioiden rikoksen vakavuus, uhrin täysi-ikäistymisen jälkeen. Ehdotuksessa ei anneta merkitystä sille, onko asiassa annettu jo lainvoimainen tuomio, kun taas Suomessa rikosperusteisen vahingonkorvauksen

vanhentumiseen tällä voi olla tapauksesta riippuen vaikutus. Velan vanhentumisaika on viisi vuotta lainvoimaisen tuomion antamisesta (vanhentumislain 13.2 §). Vanhentuminen määräytyy muutoin rikoksesta johtuvan velan kohdalla syyteoikeuden vanhentumisen perusteella (vanhentumislain 7.3 §). Käytännössä niin kauan kuin rikosasiassa voidaan nostaa syyte tai sen käsittely on vireillä tuomioistuimessa, rikoksesta johtuvaa velkaa ei katsota vanhentuneeksi. Kompromissiehdotus edellyttäisi toteutuessaan sitä, että vahingonkorvauksen vanhentumisesta tulisi säätää lapseen kohdistuvia seksuaalirikoksia koskien muusta sääntelystä poiketen.

Rikostaustan selvittäminen

Suomelle erityisen merkityksellinen kysymys on ollut rikostaustan selvittämistä koskeva 12 artikla. Euroopan parlamentti ei hyväksynyt yleisnäkemyksen mukaista lopputulosta, jossa selvittämisvelvollisuus rajattiin eräisiin toimialoihin. Trilogineuvotteluissa artiklaan on palautettu rikostaustan selvittämisvelvollisuus komission ehdottamassa laajennetussa muodossa ilman toimialakohtaisia rajauksia siten, että velvollisuus pyytää rikosrekisteriote koskisi työnantajia sekä vapaaehtoistoiminnan järjestäjiä, kun toiminta pitää sisällään suoran ja säännöllisen yhteyden lapsiin. Rikostaustan selvittämisvelvollisuus koskisi myös järjestötyöntekijöitä, jotka työssään käsittelevät lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia. Direktiiviehdotuksen johdanto-osan mukaan suoralla ja säännöllisellä yhteydellä viitataan toimintaan, jossa yksilö on järjestelmällisessä ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa lapsiin, eikä se kata tilapäistä toimintaa, kuten satunnaista, lyhytaikaista tai kertaluontoista toimintaa, jossa yhteys on rajattu tai ennakoimatonta. Johdanto-osan mukaan suora ja säännöllinen yhteys tulisi määritellä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Useat muut jäsenvaltiot ovat tuoneet trilogineuvotteluissa esille myönteisen tai joustavan suhtautumisen komission alkuperäisen ehdotuksen mukaiseen ehdottomaan velvollisuuteen.

Ilmoittamisvelvollisuus rikoksista ja ilmoitusmekanismit

Päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisuus sisällytettäisiin artiklaan 17, mutta ilmoitusvelvollisten joukko olisi rajattu komission alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti. Artiklan 2 kohtaa on kompromissiehdotuksessa täydennetty niin, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen ja helpottaakseen (''facilitate'') henkilöitä, jotka tietävät tai epäilevät hyvässä uskossa, että jokin direktiivissä tarkoitetuista rikoksista on tapahtunut, ilmoittamaan tietonsa toimivaltaisille viranomaisille. Lisäksi uuden 3a kohdan mukaan jäsenvaltioiden on laadittava sitovia tai ei-sitovia ohjeita ilmoitusvelvollisille henkilöille velvoitteeseen liittyvästä arvioinnista ja ilmoitustavasta.

Viimeisimpään kompromissiehdotukseen ei sisältynyt U-jatkokirjelmässä esiin tuotuja artiklakohtia 18(1a), 18(2a) eikä 18(3).

Euroopan parlamentin näkemys yllä esitettyyn, erityisesti artiklaa 18(3) koskien, ei ole vielä selvillä. Puheenjohtajan arvion mukaan Euroopan parlamentin lopullinen kanta riippuu siitä, saako se osana kokonaiskompromissia riittävästi myönnytyksiä muissa sille tärkeissä kysymyksissä.

Uhrien auttaminen ja tukeminen sekä rikosten ennaltaehkäisy

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen 20 artiklaa on muutettu niin, että velvollisuus tarjota palveluita riippumatta siitä, onko rikosilmoitusta tehty, on poistettu artiklasta. Euroopan

parlamentti on kuitenkin edellytyksenä tälle ehdottanut kahta uutta kappaletta johdanto-osaan. Johdanto-osaan ehdotetun kirjauksen 36 mukaan kaikkien keskeisten viranomaisten ja palveluiden tulisi toimia yhdessä suojellakseen ja tukeakseen lasta saatuaan luotettavia viitteitä siitä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikos. Rikosilmoituksen tekemisen ei tulisi olla edellytys tuki- ja suojelutoimenpiteiden saamiselle. Kirjauksessa ei kuitenkaan viitata Barnahus-yksiköiden palveluihin. Johdanto-osaan ehdotetun kirjauksen 37 mukaan jäsenvaltioiden tulisi harkita räätälöidyn ja kattavan lyhyt- ja pitkäaikaisen tuen tarjoamista lapsiuhrille ja selviytyneille riippumatta siitä, ovatko he tehneet virallista ilmoitusta.

Puheenjohtajan viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa on myös luovuttu velvollisuudesta tarjota uhridirektiivin 9a artiklassa tarkoitettuja tukipalveluita (Barnahus-yksiköiden palvelut) samoissa tiloissa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi kuitenkin harkita palveluiden tarjoamista tällä tavalla. Mikäli palveluita ei tarjottaisi samoissa tiloissa, ehdotuksen mukaan olisi varmistettava, että toimenpiteitä toteutetaan palvelujen saavutettavuuden parantamiseksi, lapsen yleistä hyvinvointia tuetaan haavoittuva asema huomioiden ja traumoja lievennetään.

Jäsenvaltiot eivät ole keskustelleet uhrien auttamista ja tukemista koskevista ehdotuksista U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen.

Direktiivissä tarkoitettuihin lapsiin kohdistuviin rikoksiin syyllistymistä pelkääville henkilöille tarkoitettuja interventio-ohjelmia koskevaan 27 artiklaan on saatu U-jatkokirjelmän toimittamisen jälkeen joustavuutta. Päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan kansallisia sosiaali- ja terveydenhuollon menettelysäännöksiä rajoittamatta jäsenvaltioiden tulisi sallia, että artiklassa tarkoitettuja ohjelmia ja toimenpiteitä toteutetaan anonyymisti, kun anonyymiys on tarpeen toimenpiteiden tehokkuuden takaamiseksi. Myös perheenjäseniä koskevaan velvoitteeseen on lisätty joustavuutta (''where appropriate'').

Päivätyssä kompromissiehdotuksessa tukipuhelinta koskevia velvoitteita sisältyy 21 ja 28 artiklaan. 21 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että saatavilla on maksuttomia ja riittävin aukioloajoin käytettävissä olevia auttavia puhelimia, jotka tarjoavat uhreille tietoa, neuvontaa ja tukea. Johdanto-osassa on korostettu, että artikla ei velvoita luomaan uutta tukipuhelinta tarjoavaa palvelua, vaan palvelu voidaan järjestää jo saatavilla olevan tukipuhelimen yhteydessä. 28 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lapsilla on pääsy tukipuhelimiin (hotlines and helplines) saadakseen tietoa ja neuvontaa direktiivissä tarkoitetuista rikoksista. Johdanto-osaan on neuvottelujen yhteydessä ehdotettu viittausta siihen, että tukipuhelimen tulisi olla myös rikoksen uhriksi joutumista pelkäävien lasten käytössä. Tällainen viittaus on viimeisimmästä kompromissiehdotuksesta poistettu.

Resurssit

Viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa direktiiviehdotukseen ehdotetaan sisällytettävän uhridirektiivin muutosdirektiivin 28b artiklaa vastaten 23a artikla, jonka mukaan on varmistettava, että direktiivissä säädettyjen toimenpiteiden tehokkaaseen soveltamiseen on käytettävissä riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit.

3. Valtioneuvoston kanta

Suomen kannat direktiiviehdotukseen on määritelty valtioneuvoston kirjelmässä U 14/2024 vp ja jatkokirjelmässä UJ 24/2024 vp, joissa todetaan mm. seuraavasti:

Valtioneuvosto suhtautuu direktiiviehdotuksen tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti. Valtioneuvosto pitää yleisesti tärkeänä toimia tehokkaasti lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston torjumiseksi. Direktiiviehdotuksessa on samoja tavoitteita kuin pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa vakavien lapsiin kohdistuvien rikosten uhrien suojelemisesta.

Valtioneuvosto täydentää kantaansa seuraavasti osallistuakseen direktiiviehdotuksen neuvotteluihin:

Trilogineuvotteluissa esille tulleiden uusien kriminalisointivelvoitteiden osalta valtioneuvosto pitää edelleen tärkeänä huolehtia neuvotteluissa siitä, että direktiiviehdotuksen sisältämien rikosten määrittelyssä kunnioitetaan rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvää tarkkarajaisuuden vaatimusta ja että ne ovat soveltamisalaltaan tarkoituksenmukaisia sekä yleisten perusoikeuksien rajoitusedellytysten mukaisia. Niin ikään valtioneuvosto pitää tärkeänä rangaistus- ja seuraamussäännöksiin liittyvää välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatetta.

Osana direktiiviehdotuksen kokonaisuutta neuvottelujen kohteena on ollut myös suojaikärajan ylittäneiden alaikäisiä koskien suostumuksen puuttumiseen perustuva säännös raiskauksesta. Valtioneuvosto edistää neuvotteluissa yhteistyössä muiden samanmielisten jäsenvaltioiden kanssa suostumuksen puuttumiseen perustuvan raiskaussäännöksen sisällyttämistä direktiiviin. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin kriittisesti sellaiseen suostumuksen määritelmään, joka ei ole minkään yksittäisen rikostunnusmerkistön osa, vaan koskee useita direktiivissä tarkoitettuja rikoksia ja jossa siksi on kyse ennemminkin rikosvastuun yleisistä edellytyksistä. Valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa siihen, ettei EU:n perussopimusten sisältämää aineellisen rikoslainsäädännön lähentämistä koskevaa oikeusperustaa tulkita laajentavasti.

Suomi on pyrkinyt johdonmukaisesti saamaan joustavuutta direktiiviehdotuksen 12 artiklaan koskien rikostaustan selvittämistä, mutta pyrkimyksistä huolimatta riittävän joustavuuden ja liikkumavaran säilyttäminen ei vaikuta olevan mahdollista. Valtioneuvosto on valmis hyväksymään rikostaustan tarkistamista koskevan kiristyksen, mikäli direktiivin neuvottelutulos kokonaisuutena arvioiden on Suomen neuvottelutavoitteiden kannalta myönteinen. Valtioneuvosto katsoo, että rikostaustan selvittäminen rekrytoitaessa henkilö työhön tai vapaaehtoistoimintaan lasten kanssa on yksi tärkeä keino, jolla lapsia voidaan suojella.

Valtioneuvoston kannan mukaan jatkoneuvotteluissa on tärkeää pyrkiä säilyttämään riittävä kansallinen liikkumavara ja joustavuus seuraamusten koventamisperusteita, syyteoikeuden vanhentumisaikoja sekä vahingonkorvausta koskevassa sääntelyssä.

Valtioneuvosto suhtautuu direktiiviehdotuksen rikoksen uhrien auttamista, tukea ja suojelua sekä rikosten ennaltaehkäisyä koskeviin tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti. Valtioneuvosto katsoo, että sääntelyssä tulisi pyrkiä tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin ja ottaa huomioon jäsenvaltioiden järjestelmien perusteet. Valtioneuvosto pyrkii neuvotteluissa ratkaisuihin, jotka ovat sovitettavissa Suomen järjestelmään ilman kohtuuttomia lisäkustannuksia, ja pitää esillä EU-rahoitusmahdollisuuksien selvittämistä.

Direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa on pyritty huomioimaan muualla EU-lainsäädännössä tehdyt ratkaisut. Siltä osin kuin direktiiviehdotus sisältää samanlaista sääntelyä kuin muissa direktiiveissä ja neuvoteltavana olevissa ehdotuksissa, neuvotteluissa tulee jatkossakin ottaa huomioon niissä tehdyt ratkaisut niin, että sääntely on johdonmukaista ja velvoitteet ovat keskenään yhteensovitettavissa.

Valtioneuvosto muodostaa kantansa lopulliseen neuvottelutulokseen kokonaisarvioinnin perusteella, ottaen huomioon hallitusohjelman lapsiin kohdistuvan seksuaalirikollisuuden torjuntaa sekä uhrien asemaa ja oikeuksia koskevat painotukset.